

การเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ (Open Government Data Guideline)

โดย นายองอาจ สุขธน
นักวิชาการแผนที่ภาพถ่ายปฏิบัติการ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ
2. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประเภทและความสัมพันธ์ของข้อมูล
3. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเตรียมข้อมูลเพื่อเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ

สรุปเนื้อหา

การเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ (Open Government Data Guideline)

ข้อมูลเปิดภาครัฐ คือ ข้อมูลที่รัฐจะต้องเปิดเผยต่อสาธารณะตามกฎหมายให้ใช้ประโยชน์ได้อย่างเสรี ไม่จำกัดวัตถุประสงค์ และไม่เสียค่าใช้จ่าย ข้อมูลเปิดภาครัฐจะช่วยสร้างความโปร่งใสให้ภาครัฐในการบริหารประเทศ ช่วยสร้างคุณค่าให้กับสังคมและสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ พร้อมกันนั้นยังสร้างการมีส่วนร่วมให้กับประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลเพื่อตรวจสอบได้อีกด้วย

ประโยชน์ของการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ คือ การนำข้อมูลคุณภาพไปเผยแพร่ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อคนทุกกลุ่มได้แก่

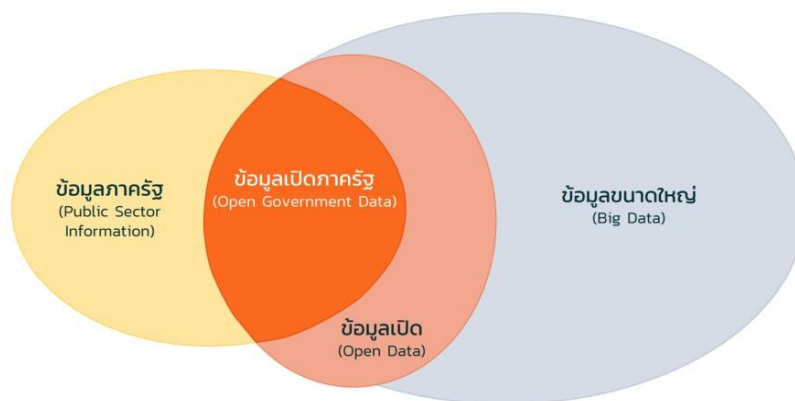
- ภาครัฐ ซึ่งจะทำให้เกิดธรรมาภิบาล ลดปัญหาการคอร์รัปชัน การวางแผนเชิงนโยบาย บูรณาการการใช้ประโยชน์จากข้อมูลร่วมกัน และปรับปรุงการให้บริการสาธารณะ
- ภาคเอกชน นำข้อมูลไปต่อยอดสร้างมูลค่าเพิ่มทางธุรกิจ ขับเคลื่อนนวัตกรรม รวมถึงเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันระดับประเทศได้
- ภาคประชาชน เสริมสร้างการมีส่วนร่วมกับภาครัฐในการเข้าถึงและใช้ข้อมูลในรูปแบบดิจิทัล จากภาครัฐที่ดีขึ้น และนำข้อมูลไปพัฒนาหรือต่อยอดนวัตกรรมได้ง่ายขึ้น

ประเภทและความสำคัญของข้อมูล

- ข้อมูลขนาดใหญ่ คือคลังข้อมูลขนาดใหญ่ทั้งหมดจากทุกแหล่งและทุกรูปแบบ
- ข้อมูลเปิด คือข้อมูลที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้อย่างเสรี
- ข้อมูลภาครัฐ คือข้อมูลที่อยู่ในการครอบครองของภาครัฐ
- ข้อมูลเปิดภาครัฐ คือข้อมูลที่หน่วยงานของรัฐต้องเปิดเผยต่อสาธารณะได้
- ชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง คือชุดข้อมูลที่ครอบคลุมข้อมูลทุกประเภท เป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ทั้งผู้ให้ข้อมูลและผู้นำข้อมูลไปใช้ เปิดเผยบนศูนย์กลางข้อมูลภาครัฐ (data.go.th) ๒ ปีขึ้นไป มีจำนวนการเข้าถึงข้อมูลมากกว่า ๑๐๐ ครั้งต่อปี ข้อมูลที่มีมูลค่าสูงต้องตรงตามความต้องการของผู้ใช้อย่างแท้จริง

ตัวอย่างชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง

- การเดินทางของประชาชนในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID ๑๙ (สำนักงานปลัดกระทรวงคมนาคม)
- รายงาน COVID ๑๙ ประจำวัน (กรมควบคุมโรค)
- ข้อมูลโรงงานประเภท ๑๐๑, ๑๐๕, ๑๐๖ (กรมโรงงานอุตสาหกรรม)

ภาพที่ ๑ ความสัมพันธ์ของข้อมูลประเภทต่าง ๆ

ที่มา : <https://surl.li/yrbbzx>

การเตรียมข้อมูลเพื่อเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ

๑. การพิจารณาข้อมูลเปิดภาครัฐ ควรพิจารณาให้เป็นไปตามลักษณะของข้อมูล ๑๐ ประการ ดังนี้
 - ๑.๑ ข้อมูลต้องครบถ้วน (Complete) พร้อมใช้และไม่ใช่ข้อมูลส่วนบุคคล
 - ๑.๒ ปฐมภูมิ (Primary) คือเป็นข้อมูลที่ได้จากแหล่งข้อมูลโดยตรงไม่มีการปรับแต่ง
 - ๑.๓ เป็นปัจจุบัน (Timely) โดยต้องเป็นข้อมูลที่ปรับปรุงล่าสุด
 - ๑.๔ เข้าถึงได้ง่าย (Accessible) และใช้งานได้หลายช่องทาง
 - ๑.๕ อ่านได้ด้วยเครื่องหรือคอมพิวเตอร์ (Machine-readable)
 - ๑.๖ ไม่เลือกปฏิบัติ (Non-discrimination) โดยผู้ที่จะต้องใช้ข้อมูลได้อย่างอิสระ
 - ๑.๗ ไม่จำกัดสิทธิ์ (Unrestricted) ซึ่งจะต้องอยู่ในรูปแบบมาตรฐานที่สามารถใช้ได้หลาย Platform
 - ๑.๘ ปลอดสิทธิ์ในทรัพย์สินทางปัญญา (License-free) ผู้ใช้สามารถใช้ได้โดยไม่ต้องขออนุญาตใคร
 - ๑.๙ คงอยู่ถาวร (Permanent) ข้อมูลจะต้องสามารถใช้ได้ตลอดเวลา
 - ๑.๑๐ ไม่มีค่าใช้จ่าย (Free of charge) ผู้ใช้ข้อมูลจะต้องไม่เสียค่าใช้จ่ายในการใช้ข้อมูล

ภาพที่ ๒ การเตรียมข้อมูลเพื่อเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ

ที่มา : <https://e-learning.dga.or.th/>

๒. การประเมินความพร้อมของการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ

- ๒.๑ การบริการจัดการข้อมูลเปิดด้วยการทำแผนในการบริหารจัดการและเปิดเผยข้อมูล
- ๒.๒ สร้างองค์ความรู้และทักษะให้กับผู้ใช้ข้อมูลด้วยการจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ภายในหน่วยงาน
- ๒.๓ สนับสนุนและส่งเสริมการนำข้อมูลไปใช้ เพื่อสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ

- ๒.๔ งบประมาณ จะต้องมีการกำหนดงบประมาณที่จำเป็น
- ๒.๕ กำหนดกลยุทธ์หรือกำหนดแนวทางในการดำเนินการที่ชัดเจน
๓. ขั้นตอนการเปิดเผยข้อมูลเปิดภาครัฐ
- ๓.๑ สํารวจชุดข้อมูลหน่วยงานว่าทำธรรมาภิบาลภาครัฐหรือยัง หากยังไม่ทำให้ทำธรรมาภิบาลก่อน
- ๓.๒ นำข้อมูลสาธารณะที่คิดไว้มาระบุประเภท ความสำคัญและทิศทางที่จะนำไปใช้ โดยพิจารณาจาก
- กฎหมายกำหนดให้เปิด
 - เปิดตามภารกิจของหน่วยงาน
 - สร้างความโปร่งใสในการป้องกันการทุจริต
 - มีประโยชน์ต่อผู้พัฒนาในการนำไปพัฒนาบริการภาครัฐ
 - มีประโยชน์ต่อกลุ่มผู้ใช้งาน
- ๓.๓ จัดลำดับความสำคัญในการเปิดเผยข้อมูลโดยดูจากแต่ละคุณค่าของชุดข้อมูล คุณภาพของข้อมูล
- ๓.๔ การรวบรวมและจัดทำชุดข้อมูล ให้คิดแยกจากหลายแหล่งหลายรูปแบบ มาทำให้เป็นชุดเดียวกัน
- ๓.๕ การจำแนกประเภทข้อมูลโดยต้องพิจารณาถึงคุณภาพข้อมูลและสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา
- เป็นข้อมูลตาม พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารทางราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ หรือไม่
 - เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงตาม พ.ร.บ. ข่าวกรองแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ หรือไม่
 - เป็นข้อมูลส่วนบุคคลตาม พ.ร.บ.คุ้มครองส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๑ หรือไม่
 - ข้อมูลที่มีกฎหมายเฉพาะให้เปิดเผยหรือไม่
- ๓.๖ การเตรียมความพร้อมก่อนนำขึ้นเผยแพร่
- ต้องทำให้ข้อมูลอยู่ในรูปแบบที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย
 - ต้องแปลงไฟล์ได้ ผ่านการตรวจสอบคุณภาพ ความต้องกันและความมีมาตรฐาน
 - กำหนดความถี่ในการปรับปรุง ต้องปรับปรุงความถี่อย่างไร ใช้วิธีใด
 - จัดทำ Metadata
- ๓.๗ ต้องได้รับการอนุมัติจากหน่วยงานของรัฐหรือราชการในการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ
- ๓.๘ เปิดเผยแพร่ข้อมูลภาครัฐผ่าน ๒ ช่องทางได้แก่
- ผ่านศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ data.go.th
 - ผ่านเว็บไซต์ของหน่วยงานเอง
- ๓.๙ การวัดผล ซึ่งจะต้องมีการทำแผนการวัดผล เพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาต่อไป
- ๓.๑๐ การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง
- แก้ไขและปรับปรุงข้อมูลเดิมที่ยังมีข้อผิดพลาดอยู่
 - ปรับปรุงข้อมูลเดิมให้มีคุณภาพมากขึ้น ตอบโจทย์กลุ่มผู้ใช้ข้อมูล
 - เพิ่มชุดข้อมูลตามความต้องการของผู้ใช้และตามสถานการณ์
 - กำหนดเป้าหมายให้เปิดเผยเพิ่มขึ้นในทุก ๆ ปี
 - จัดทำ ชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High-Value Datasets)

ภาพที่ ๓ ขั้นตอนการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ

ที่มา : <https://e-learning.dga.or.th/>

การนำองค์ความรู้ไปปรับใช้ในการปฏิบัติงาน

ช่วยยกระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยช่วยให้การทำงานมีความรวดเร็ว แม่นยำ และโปร่งใสมากขึ้น ข้อมูลที่เป็นระบบและทันสมัยช่วยให้ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ เพื่อวางแผนการทำงานหรือแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องตามข้อเท็จจริง

ประโยชน์ที่ได้รับต่อตนเอง

มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ ประเภทและความสัมพันธ์ของข้อมูล การเตรียมข้อมูล การประเมินความพร้อมรวมถึงขั้นตอนการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ

ประโยชน์ที่ได้รับต่อองค์กร

การมีแหล่งข้อมูลกลางที่จัดหมวดหมู่ไว้อย่างชัดเจนช่วยให้แต่ละหน่วยงานเข้าถึงข้อมูลชุดเดียวกันได้ โดยไม่ต้องจัดทำขึ้นใหม่เอง ลดความซ้ำซ้อนและประหยัดงบประมาณสร้างความโปร่งใส ความน่าเชื่อถือและภาพลักษณ์องค์กร และนำไปพัฒนาบริการภาครัฐได้

ประโยชน์ที่ได้รับต่อสาธารณะ

ได้ข้อมูลที่มีความถูกต้องเข้าถึงได้ง่าย ลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงข้อมูล สามารถนำข้อมูลไปแก้ปัญหาสังคมได้ตรงจุดมากขึ้น เช่น การวิเคราะห์จุดเกิดอุบัติเหตุซ้ำซากเพื่อหาทางป้องกัน หรือการวางแผนจัดการพื้นที่สีเขียวในเมืองตามความหนาแน่นของประชากร เป็นต้น และการเปิดเผยข้อมูลยังช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน และเป็นกลไกสำคัญในการป้องกันการทุจริตผ่านการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของรัฐได้อีกด้วย

แหล่งที่มา:

หลักสูตร : การเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ (Open Government Data Guideline)

บรรยายโดย : สถาบันพัฒนาบุคลากรภาครัฐด้านดิจิทัล สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน)

หน่วยงาน : สถาบันพัฒนาบุคลากรภาครัฐด้านดิจิทัล สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน)

รูปแบบหลักสูตร : การเรียนรู้ออนไลน์ TDGA e-Learning

ช่วงเวลาฝึกอบรม : กุมภาพันธ์ ๒๕๖๙